

eblo gravis damni, ob dicta num. 267. 2. Quia talis denunciatio potius cedit in denunciantis utilitatem, quam in damnum, 3. Quia non denunciando substar majori periculo, nempe ut preveniatur ab alio, & tunc ut puniatur de rigore justicie, 4. Quia respectu sui censetur potius sponte comparrens, ut recipiat graviam quam denunciator.

Ratio 2. pars est eadem, que n. 367. v. n. 577.

QUÆRES VI.

278 An tenetur quis denunciare hereticum jam emendatum?

Negant Sotus, Genuensis, & alii apud Dianam, & Bonac citandos.

Joseph de Augusti, in 4. præc. Dec. num. 13, negat,

si crimen per lectoram admonitionem emendatum,

si occulatum; affirmat vero, si sit publicum; quia in hoc

caso finis denunciationis est punio rei ad publicum

exemplar; ita etiam Del Bene, ex multis apud Bord.

in man. consult. fœt. 18. num. 50. quorum ratio est,

quia quando hereticus erat occulatus, & emendatus,

est illius ad damnationem trahendus. A fortiori est idem dicendum in casu nostro de heretico.

Immerito autem Bordon, pro se citat Diana part. 1.

tratt. 4. ref. 23. Bonac. Acugnam, & alios; quia illi

loquuntur de muliere sollicitante Confessarium ad in-

honestam, hæc utique non est à confessario denunciata;

quia non est heretica, nec suspecta de heresi v.

num. 494. in casu vero nostro penitus sollicitans sol-

licitat de heretico, & inde comprehenditur hereticus;

est propterea est à Confessario denunciatus.

281 Qui vero audit penitentem Confessario suam

hereticum, sive secreto, sive publicè ob majorem vere-

cundiam, vero conscientem, non debet illum denun-

ciare; quia nedum Confessarius, sed etiam alii casu au-

dentes tenentur ad sigillum sacramentale. Scorus in 4.

diff. 22. quæst. 2. §. de quarta concl. H. Bord. in Man.

consult. fœt. 18. num. 26.

Resp. Este denunciandum à Confessario, Genuensis; Graffius, Sotus, & Sylvester apud ipsum Bord. Carena part. 2. tit. 9. n. 2. quia ex n. 262. solùm sigillum sacramentale excusat à denunciando hereticum; praefatus autem Confessarius non obligatur ad sigillum sacra-mentalium; quia ad hoc obligat sola confessio sacramentalis, qualis non est allata confessio heretici; nam sacramentalis confessio est illa, quia penitus sua peccata Confessario manifestat animo se accusandi, & Sacramentum Penitentie suscipiendo; confessio autem fa-cta non sic, sed animo inducendi Confessarius ad aliud crimen, nullo pacto est sacramentale, nec obligat ad sigillum sacramentale. Tambar, in met. conf. de sigillo cap. 1. & Com. Tum quia illa non est confessio, sed modus occultandi heresim, & secerit alios

pervertit.

De Luca, Fenech. de sigillo n. 77. addit, quendam Confessarium suum punitum, quia non manifestavit con-

sipa ratione factam, quam alter in confessione ipsi aper-

uerat non animo se accusandi, sed animo illum ad eandem

confessionem trahendam. A fortiori est idem dicendum in casu nostro de heretico.

Immerito autem Bordon, pro se citat Diana part. 1.

tratt. 4. ref. 23. Bonac. Acugnam, & alios; quia illi

loquuntur de muliere sollicitante Confessarium ad in-

honestam, hæc utique non est à confessario denunciata;

quia non est heretica, nec suspecta de heresi v.

num. 494. in casu vero nostro penitus sollicitans sol-

licitat de heretico, & inde comprehenditur hereticus;

est propterea est à Confessario denunciatus.

282 Qui vero audit penitentem Confessario suam

hereticum, sive secreto, sive publicè ob majorem vere-

cundiam, vero conscientem, non debet illum denun-

ciare; quia nedum Confessarius, sed etiam alii casu au-

dentes tenentur ad sigillum sacramentale. Scorus in 4.

diff. 22. quæst. 2. §. de quarta concl. H. Bord. in Man.

consult. fœt. 18. num. 26.

Quæst. 2. docet, eos esse factores.

283 An sit denuncianda mulier, que semel malefi-

cium, aut superstitionem fecit?

Genuensis, cui adhæter Diana part. 2. tratt. 17.

Resol. 66. tener, non esse denunciandam, nisi su-

persticio, &c. sapere manifeste hereticum, & simplicitas

aut alia iusta causa non excusat.

Resp. Este denunciandam, quia editum absolutè

principi denunciari delicta suspecta de heresi commit-

tentes, & non uitio verbo, exercentes. Alioquin nedum

non esset denuncianda mulier, que semel malefi-

cium, aut superstitionem fecit, sed neque, que bis aut

ter; nam duo, aut tria facta non faciunt exercitium.

Tum quia, que semel maleficium fecit, vero delictum

in edito comprehensum committit. His rationibus

denunciandus est Confessarius, qui semel sollicitavit: v.

num. 589.

QUÆRES X.

284 An quando precipitur delictum denunciandum ex

presumptione, qua sit, sciens in eadi causa presumptionitione

deficere, teneatur ad denunciandum?

Negant apud Diana part. 1. tratt. 4. ref. 10. Homo-

bonus, Riccius, & Valerius, qui haec habet.

Quintus fallit in his, in quibus editum se fundat in

presumptione, ut in Chyromanticis, Necromanticis, &

aliis, quæ ex inspectione rimularum, vel linearum manuum

aliqua praedicant, si alia ego cerie scio non habere tales

partium ullum cum demone, non teneor denunciare, nam

motus Sixti V. circa hoc editus fundatur se in presumptione.

In dubio autem teneatur quis denunciare.

Resp. Teneat denunciare Freitas apud Dianam citat.

1. Quia iudicium suspicionis heresii spectat ad Inqui-

statores, 2. Quia hujusmodi censentur suspecti suspicione

juris de jure, & hac ratione in num. 603. dicimus,

mulierem teneri denunciare Confessarium sollicitantem,

quem scit ex para fragilitate sollicitare, non obstante,

quod Bulla Gregor. XV. fundetur in presumptione, ut

liquet ex illis verbis: *Nisi in animam inducere nequam-*

tes.

QUÆ-

QUÆRES XI.

285 An omittens denunciationem heretici, aut suspe-

cti de heresi, sit suspectus de heresi, & denunciandus?

Quod omittentem denunciationem suspecti de ha-
resi, non esse suspectum, tenet Carena part. 2.
tit. 9. num. 4. & 46. Et Lopus apud Bordon. in man.
consult. fœt. 18. num. 72. ac proinde non esse denun-
ciandum, quia presumptio non oritur ex presumptio-
ne, nec suspicio ex suspicione; Bord. vero cit. vult,
esse suspectum de levi, concedit ramen sub num. 73.
quod non sit denunciandus, illud mibi verum est,
quod non sit factor hereticus, quia suspectus de heresi
non est hereticus, Leander de cens. tratt. 3. dispn. 1.

286 Quod omittentem autem denunciationem ha-

resici, cum possit, Carena cit. tenet esse leviter sus-
pectum; immo nullo modo esse suspectum, si omittat ex
metu, aut alia causa in se honesta, consanguinitatis,

amicitia, &c. quia tunc presumitur omittere, non ut
defendat hereticum: nisi ea amicitia, & familiaritas es-
ser nimis affida, aut nisi teneat denunciare ex offi-
cio; tunc quidem inducetur vehementer suspicio. Dia-
na part. 4. tratt. 7. ref. 21. §. Et tandem.

Addit Bordon. cit. num. 73. cum Lupo, quod omittens
denunciationem heretici, licet sit suspectus de heresi,
non sit denunciandus, quia non debet dari processus
in infinitum. Nec obstat, quod editum precipitat de-
nunciationem suspecti de heresi; quia loquitur de su-
spectis ob alia delicta positiva patrata.

Hinc Lopus pag. 70. diff. 2. & Del Bene dnb. 26. n. 2.
cum alii tenent, personas privatas omittentes denun-
ciare. Inquisitori, cum possint, hereticum, non esse
factores heretici si solum teneantur ex precepto editi
generalis Inquisitorum; sed peccate contra obedientiam,
& incide in censuram editi, ac inde esse puniendos
ab Inquisitoribus, non pena ordinaria factorum, sed
ad arbitrium tamquam inobedientes mandatis: illis ad-
huc Dian. cit. At Alfonso de Castro, & Leander
cit. quæst. 31. docet, eos esse factores.

287 Ceterum ramen mihi est, quod si illi omittent,
sunt non revelantes hereticum cum possint, ad id
tenentur ex officio; ut sunt Notarii, Socii, Satellite, &
similes ex officio Sancto Tribunalis servientes, &
testes legitime interrogati, qui veritatem celant, aut
minuant, sicut suspecti de velimenti, & factores ha-
relictorum; ita cit. DD. ac proinde ultra excommunicacionem
editi, incurvant in excommunicacionem Bul-
lae Genez. & sunt denunciandi.

Idem dico, cum Diana citato §. Nota tamen, de

personis privatis, si ex speciali precepto vocentur ad

veritatem dicendum, & recente accedere, aut requi-
re a ministris ad auxilium contra hereticos praestan-
dum, omittant.

Idem de persona privata, quæ dissuaderet à denuncia-

re hereticum, cum, qui est paratus denunciare, aut
confidit petet; quia habet positivum delictum.

Prefati autem omnes à factori excusantur, ac inde
ab excommunicatione in Cena Domini, & suspicione
hereticus, tam quando omittunt denunciationem, quam
quando positivo faciunt hereticum, non ut tali, sed ob
aliam causam in se honestam, puta ratione metus, pe-
nitenti, consanguinitatis, amicitiae, &c. Bordon. citat.
fœt. 14. & num. 12. Leander cit. quæst. 1. & 2. cum
communi, quia ad incurrandam factiorum requiritur,
quod motu favendi sit heresist: cum enim censura
Bulla Cenæ futur in hereticum proper heresim;
ita fieri debet in factores hereticorum, ut talium;
quia factorum sequitur summa principale.

Hoc vero locum habet in foro conscientie; quoniam
in foro externo presumuntur factores, excommunicati,
& suspecti de heresi, nisi probet, quod omittent ex
alia causa.

Examen Ecclesiast.

CAPUT VI.

De delictis ad S. Officium spectantibus.

QUÆRES I.

Quid ignorancia operetur?

288 In illis autem casibus, in quibus quis excusa-
tur à culpa mortali, excusat à penit. quia penitentia se-
quitur culpam, ac proinde non afficit ignorantem. Bord.
don. in Trib. fœt. 4. 1. n. 35. qui n. 36. addit:

Procedunt diles, non folium in foro conscientie, in quo
affert ignorantiam creditur, quia agitur de interesse
anime, cuius nullus presumitur inimicor, cap. Sancitius
16. 1. quæst. 7. nam cuicunque in foro conscientie, tam pro
se, quam contra se creditur: ex cap. Significatio 18.
de homicidio: verum etiam in foro externo, quia utri-
usque fori idem est judicium. Sit Sanchez Et. Valerius
in prelud. differ. uiriusque juris, v. Forus, affe-
rent, valere argumentum à foro interno ad extermum;
& contra, Id verum dicunt, nisi forus extermum fun-
derit in presumptione, in quo casu allegans ignoran-
tiam, eam probare tenetur.

Quamvis igitur in foro externo secundum externa pro-
cedat, adhuc forus internum potest juvare pro externo,
si conjectura, & circumstantia extrinsecus qualitas per-
sonæ, actionis, temporis, &c. sint tales, ut rationali-
tatem, & prudentiam inducent ad arguendum ignorantiam,
simplicitatem, aut perfeciū voluntarii defectum.

QUÆRES II.

289 Quales sint propositiones præve ad S. Officium
spectantes?

Propositiones præve ad S. Officium spectantes sunt
plures, juxta quindecim gradus, quos sati dolē
affert Bord. in Trib. fœt. cap. 41. à num. 77. ad 88.
& sunt propositio heretica, eretica, sapientia heresim,
impia, temeraria, maleficius, seu placitum aurum of-
fensiva, scandala, periculosa, arrogans, sedis, schismatica,
blasphema, maledicti, seu injuria, & improbabili.

I. PROPOSITIO HERETICA

290 Est, que immediatè opponitur propositioni im-
mediatè à Deo revelata; propositio revelata
dicuntur, & consequenter de fide, i. que est expressa,
aut contenta in Sacra Scriptura antiqua aut novi testa-
menti ab Ecclesia recepta: ut Christus mortuus est, &
resurrexit. 2. Quæ ab Ecclesia Universali in Concilio
Generali legitimè congregato, aut à Sede Apostolica,
seu à Summo Pontifice, tanquam ad fidem pertinens
est definita, ut ex Trid. fœt. 6. can. 5. Liberum homi-
nis arbitrium post Ad peccatum non est amisum, &
extinctum: v. n. 298. Tertiù, que ex Apostolicis tra-
ditionibus est communè uia Ecclesiæ recepta.

291 Traditiones Apostolica ex Trid. fœt. 4. sunt,
Quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab
ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictata, & continua su-
cessione in Ecclesia Catholica conservatae, pari pietatis
affectione, & reverentia suscepit, & veneratur.

Hinc Scopus in I. d. 1. quæst. I. §. Ad autoritates Do-
nit; Nec Christus in Euangelio docuit omnia pertinentia
Z 3 ad

ad dispensationem Sacramentorum; dicit enim discipulis suis in Joanne, Adhuc habeo multa vobis dicere, sed non possem portare modo: cum autem veneris illi Spiritus veritatis, docet vos omnem veritatem; multa igitur docuit eos, scilicet, que non sunt scripta in Evangelio, & illa multa, quedam per scriptoram, quaedam per confutandam tradiderunt:

292 Traditiones spectantes ad fidem sunt. 1. Quod Deus solus sit auctor utriusque testamenti. 2. Quod Sacra Scriptura ad nos pervenit intacta secundum veritatem a Deo revelatas. 3. Quod verus sensus Sacrae Scriptura sit in Ecclesia Romana, non extra. 4. Quod Symbolum patrum Apostolorum sit verum Dei verbum canonicum, & legitimum. 5. Quod parvuli sint baptizandi. 6. Quod baptizati ab hereticis servata legitima forma non sunt rebaptizandi. 7. Quod in Sacramento Baptismi sit exprimenda tres persona. 8. Quod Sacraenta sit tantum septem, non plura, nec pauciora. 9. Quod Mater Dei fuerit semper virgo.

293 Traditiones spectantes ad ritus, & mores sunt. 1. De benedictione aquae. 2. De orando versus Orientem. 3. De trina misse in baptizando. 4. De misiendo aqua in Calice. 5. De formando signo Crucis in fronte. 6. De sumenda Eucharistia à jejunio. 7. De abstinentia à terribilibus diebus Dominicis; & similes, que minimè in sacris libris scripta reperiuntur, sed apud Sanctos Patres accepta ab Apostolis edocita à Christo; nam ex Joan. ult. *Multa alia fecit Jesus, que non sunt scripta in libro hoc;* unde Paulus ad Thess. 2. ait: *Tenete traditiones, quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam.*

294 Præter traditiones divinas dantur traditiones Ecclesiasticae, que post tempore Apostolorum sunt à Praetatis Ecclesiæ introductæ: ut solemnizatio Passions, Resurrectionis, Ascensionis, & Pentecostes; licet enim Paulus, & Rereturcere, &c. prout sunt patrata non sunt traditiones, sed articuli fidei expressi in Sacra Scriptura, prout tamet solennizantur cum abstinentia à servilibus, &c. sunt traditiones.

295 In dubio, an traditio sit divina habens pro auctore Christum, seu Deum, vel Ecclesiastica habens pro auctore Ministros Ecclesiæ; censendam esse Ecclesiasticam, ait Bordon, cit. num. 8.

296 Qui opponit traditioni divine quodam propositione spectantes ad fidem, ut tales ab Ecclesia Catholica receptas, est hereticus, quia talis traditio initiatum testimonio divino; qui vero opponit traditioni Ecclesiasticae, est temerarius, & suspectus de hereti, quia (ut inquit Bordon,) *Qui recedit à communione, quem tota seruit Ecclesia, aut Ecclesiæ conuenit, aut de eius potestate dubitat, aut putat eam decipi, & decipere circa morum instructionem, que vehementer heresi sufficientem inducit;* hinc August. epist. 18. inquit: *In solenissima infancia est disputare, an faciendum sit, quod tota per Orbe frequentat Ecclesia.* Et Scopus in i. d. 11. quest. 1. Si ad autoritates D. haber. Ad rationem illam de Evangelio dico, quod: *Christum descendisse ad infernum, non docevit in Evangelio,* & tamen tenendum est, siue articulus fidei, *sicut ponitur in Symbolo Apostolorum:* ita multa alia de Sacramentis Ecclesiæ non sunt expressa in Evangelio; & tamen Ecclesia tenet illa esse tradita certitudinaliter ab Apostolis, & periculum esse errare circa illa, que non tantum ab Apostolis defensum praescripta; sed etiam, que per confutandam universali Ecclesie tenenda sunt.

Denuo propositio, contra quam in Sacris Conciliis determinavitur spectans ad fidem apponitur titulus Anathematis: *Anathema sit; est heretica.* Sanchez lib. 2. cap. 38. num. 91.

2. ERRONEA

197 Est illa, que est contra veritatem Catholicanam obsecram non iam definitam; vel secundum Bordon, est illa, que propositioni theologicæ opponitur.

198 Propositio, que sequitur ex duabus de fide, est de fide, quia est revelata; nam qui revelat præmissas, revelat conclusionem, cum conclusio contineatur in præmissis: liquet hoc syllogismo: *Omnes Apostoli acceptaverunt Spiritum Sanctum, Petrus fuit unus ex Apostolis, igitur Petrus accepit Spiritum Sanctum.*

199 Propositio theologicæ est illa, que sequitur ex

præmissis, quarum una est de fide, altera naturalis; nam conclusio sequitur debiliorem partem: quod si præmissa, qua non est de fide, sit opinabilis, conclusio dicetur theologia opinabilis; si vero est omnino vera, vel quia evidens, vel quia est veritas Catholica obscura, non iam definita, & sic communiter accepta; runc dicitur theologia scientifica, seu ex præmissis ambabus omnino veris. Propositio autem erronea est, que opponit propositioni theologicæ omnino veræ: ut *Christus non est risibilis, que opponit illi;* *Christus est risibilis, que sequitur ex una naturali, altera de fide, ambabus omnino veris.* *Omnis homo est risibilis; Christus est homo.*

Pariet hæc propositio: *Maria Virgo peccauit venialiter,* que post definitionem factam à Concil. Trid. sess. 6. can. 23. est de fide, antea era error, quia sequitur ex una naturali, altera de fide, ambabus omnino veris. *Quod peccatum veniale;* erat veritas Catholica obcura contenta in illo Cantic. cap. 4. *Tota pulchra es amica mea,* & macula non est in te: & in illo Psalm. 9. *Quereret peccatum illius,* & non inveniebas, ut talis postea ab Ecclesia manifestata, ac desumpta.

Hic facit propositio errori proxima, & est illa, que opponit conclusioni theologicæ, ita tamen, ut una præmissa sit evidens apud omnes, altera vero sit de fide, sed non apud omnes, adeoque sit opinabile de fide; vel ita, ut una præmissa sit de fide apud omnes, altera vero sit evidens, sed non apud omnes, adeoque sit opinabile evidens.

200 *St illa, que opponit propositioni sapienti fidem,* videlicet non revelata, nec deducta, sed recepta tantum ex communi sensu Ecclesiæ, ut iste: *In Quadragesima abstinentia est ab eius carnium, & latencies;* Maria Virgo afflampa est cum corpore in Calum. Qui licet neutra sit de fide, cum non sit haec tamen ut talis definita; utique sapit fidei, quatenus est recepta ut Catholica ex communi sensu Ecclesiæ. Communis autem consensus Patronum atque fideliū non facit tamen de fide, quia non aliis, aut communiter, sed foli Petro, & ejus successoribus, dedit Deus potestem decidere controversias in materia fidei.

201 Vel secundum alios est illa, ex qua cum alia præmissa certa sequitur heresis, ut hæc propositio: *Omnis homo existens Panormi est in peccato mortali;* ex qua, addita hac alia propositione certa: *Infantes Panormi existentes sunt homines;* sequitur hæc propositione heretica: *Infantes Panormi existentes sunt in peccato mortali;* que est heres Buceri, qui dicebat multos baptizatos statim morientes damnari, & alios non baptizatos salvos.

202 *St illa, que opponit propositione pietate,* que scilicet non revelata, non deducta, non solemnizata fover Religione, fidem, charitatem, & devotionem, Bordon, cit. num. 84. Propositiones pietate: Quod Angeli Custodes, & Sancti Advocati nobis assistant in extremo vite periculo. Quod Angelus comitem tuum anima ad Calum. Quod Mater Dei videbit in hac vita divinam Essentiam: ita Bordon.

203 Qui colligit, propositionem fidei, theologicam, sapientem fidem, & piam, esse quatuor species, & gradus propositionis Catholicae, gradatus suam certitudinem habentes, primam ex divino testimonio, 2. ex deductis per consequentiam logicam, 3. ex solemnizatis, ut est Assumptionis Virginis cum corpore in Calum, quia est accepta ex communi sensu Ecclesiæ, & solemnizatur ejus festum; ab Ecclesia autem non solemnizatur festum, nisi de Sando, nec potest decerni Officium de obiecto non sancto, Bordon, in man. consult. de anno 1693. sect. 56. p. 18. quartam devinum ex piii operibus. Descendamus igitur ad alias species, seu alios gradus.

5. TEMERARIA

204 *St, que caret auctoritate, & ratione:* ut Mandus cessabis intra centum annos. Christus post resurrectionem fuit in arca fidei per 40 dies. Discipuli Joannis Baptiste fuerunt illi, qui claverunt Spiritum Sanctum. Petrus fuit unus ex Apostolis, l. 2. de iusta heret. punit. cap. 2. v. num. 223.

6. MA-

6. MALESONANS

205 *Et, que sensum habet absurdum, aut alienum à communi & usitato modo loquendi Patronum & Doctorum: ut Plures faciles salvantur, quam Ecclesiastici. Deus facit malum.*

206 Hic accedit propositio æquivoca, que habere potest sensum Catholicum, & hereticum; & tunc Index fidei cam proferten concedit, ut se declareret, & starci mente proferten, nisi aliud obsteret; nam (air Bordon, cit. num. 86) *verba non sunt intelligenda secundum quod sonant, sed secundum mentem proferten.* c. Intelligentia 6. c. Properæ 8. c. In iis 15. de verbis significi, quia mens est potentia verbis, l. Labo 7. in fine, ff. de supplici, legat, sed mentem, & animus mentis nemo novit, nisi ipso loquens; ergo eidem standum est in interpretatione suorum verborum.

Et maxime, quia in obscuris favendum est magis reo, quam actori, quoniam dubia sunt in benigniori partem interpretanda, l. 57. ff. de reg. juris.

Hinc Lazarus apud Bordon, cit. num. 86, ait, in hac blasphemia: *Per il corpo di Dio, standum esse menti proferten, ac siil ea verba protulerit de Deo incarnato, vel Deo ut in se.* Similiter hac verba: *Per la barba, per il sangue di Dio, non sunt hereticalia, nisi quando non intelliguntur de Deo incarnato;* si dicatur: *Per il corpo, per il sangue di Dio Padre;* aliter, tamen possunt in bonum sentire, ut intelligantur de Deo incarnato, Bordon, in man. consult. sect. 45. num. 67.

207 Dixi: *nisi aliud obsteret;* quia ex circumstantia personæ, propositio, quia in se est æquivoca, & trahi potest in bonum sensum, est male sonans, & piarum aurium offensiva, puta si qui cam profert, fuerit alius rex in S. Officio, si sit male fama, si de genere infidelium, aut de loco infecto, &c. tunc quidem ex presumptione juris non sententia habuisse rectam mentem, est complectus sensus verborum blasphemiam continentium; nam ea proferentes ostendit affectum, & principium facti blasphemandi.

Dico tamen, non esse blasphemias hereticæ, cum Dian. cit. & Ricciuillo apud ipsum, quia ex non sunt verba perfecta. Tum quia isti requiri, respondere solent, id sic proferte, ut se cohabeant à demonio sancto. Idem dicunt de *Santo Dianiano;* nec obstar ratio in oppositione, quia falsum est; quod constet de affectu; hic namque constare non potest, nisi ex verbis, quia cum non sint perfecta, non possunt arguere effectum perfectum, quoniam verbum oris est signum verbis, quod inus late. Tum quia, quando verba possunt accipi pro blasphemia & non blasphemia, debent accipi pro non blasphemia. Tamb. lib. 2. Dec. cap. 6. §. 4. n. 19. ex multis; nam verba in dubio non sunt accipienda, ut sonent delictum; quia delictum non est presumendum, nisi clarè constet. Faciat demonium sanctum et blasphemiam hereticæ: at Joseph de Auguifino in brevi notitia de i. p. 1. p. 1. ait, in Sicilia proper communem usum habere rationem simplicis blasphemie. Hujusmodi usitationem insinuat ipsum editum Inquisit. Regni Sicilie in fine, quod tales blasphemos acriter comminatur.

Hæc blasphemia, *Per l' anima di Dio,* intelligendo non de Deo incarnato, sed de Deo ut in se, est hereticæ, cum tamen usitationem video in Sicilia: v. m. 206.

208 *Et, que est alius occasio malè sentiendi quod res fidei, aut quod mores, ut ex Alphonso de Castro, quod heretici non sint puniendi, quod Jejunium sit impertinens Christianæ perfectioni, quod maiori meriti sit elemosyna, quam Sacrificium Missæ.*

Melius, & benignius, propositio scandalosa dicitur illa: *Que dicit aliquid, quod probet alii occasionem ruinæ.* Hoc pacto, ut scandalosus dantum 45. Prof. Alexander. VII. & Innocent. XI. in tom. 1. ut constat ex Decretorum exordio: *Quamplures opiniones Christianæ discipline relaxativæ, & animarum perniciem inferantes, &c.*

8. PERICULOSA

209 *Et, que potest esse occasio periculi in doctrina fidei, aut morum: ut Homo potest esse perfidus sine penitentia externa. Sufficit penitentia in extremis.* 9. Arrogans, que plus quam opere concepit, aut plus afferit, quam possit probare: ut Poset qui propriis viribus consequi gratiam, & gloriam. 10. Seduliosa, que ziranam seminarat, atque discordiam: ut Quis potest sibi sufficiam facere. 11. Schismatica, que tollit unitatem membrorum à capite: ut Papa non est legitimus Superior.

12. BLASPHEMIA

210 *Q uæ est contumeliosa contra Dei laudem, & honorem ei debitum: sub hac definitione comprehendunt blasphemias in Sanctos, & res sacras, quæ injuria in Sanctos, aut res sacras, redundat in Deum, ex illo Lue. 16. Quis vos spernit, me spernit; & Psalm. 150. Laudate Dominum in Sanctis eis.*

211 Blasphemia est duplex, simplex videlicet, que nil continet contra fidem, sed tendit in solam Dei vilipendiem, & hereticæ, de qua in presenti est sermo, & est illa, in qua quadam verba continentur error contra fidem, intellectus tamen illi errori non assentitur. Et hec est Inquisitoribus denuncianda. Universiter illa propositio est hereticæ, in qua aliquid demittitur, quod est de fide: ut Deus non est justus; aut aliquid additur, quod est contra fidem: ut Deus est amor pec-

Examen Ecclesiast.

Z 4 219 Blas-

219 Blasphemis quacumque, sive ex fervore ita cum
dixit, sive ex joco prolati, est mortalitatis; quia semper
vergit in diminutionem divini honoris.

Si quis autem ex passione aliqua subiicit in blasphemiam,
etiam hereticalem, prouumperet, non adverteret,
nec consideraret significacionem verborum, non peccaret
mortaliter. Si vero plenè adverteret esse verba blasphemiae,
& volens in illa prouumperet, mortaliter peccat licet su-
bito, & ex passione in illa prouumperet, quia contra di-
vinum honorum, & fidem non datur pavitas materie;
unde blasphemia non poret, nisi ex indeliberatione, &
mortaliter excusat: v. i. om. t. de peccatis.

220 Blasphemi heretici in Inquisitione Romana
centur suspecti de vehementi: nam ibi ex verbis ar-
gunt intentionem, iuxta illud Matth. 15. Quia pro-
cedant de ore, & corde existit. In Inquis. vero Hispana
regulariter habent suspecti de levi, quatenus in no-
stris Regnis expertum est, hujusmodi blasphemias po-
tius ex ira, passione, lubricis linguis in blasphemias
prouumperet, quam ex prava intentione, quia male
sentiant; quia tamen verba in se continent heresim,
ideo putant eos leviter suspectos.

Dixi, regulariter; quia aliquando attenta qualitate
blasphemianis, & blasphemiarum, suspectur suspecti
de vehementi, & abjurare de vehementi.

221 Catalogum blasphemiarum hereticorum afferit
Bord. in Trib. fidei c. 25. & 41. q. 43. a. m. 10. &c
prefertur in man. Confisi. de anno 1693. sed. 45. a.
num. 60. ad 167. ubi omnes ferè referuntur; quia tamen
omnes ex dictis faciliter qualificantur: v. n. 796.

13. M A L E D I C A

222 **S**eu injuria est, quia proximi injuriam conti-
nerit; ut Episcopi sunt tyranni: Religiosi sunt
inflatani peccati.

14. I M P R O B A B I L I S

223 **E**st, quia caret solidi fundamento, aut est re-
probata ab Ecclesia, hujusmodi sunt omnes
propositiones, hactenus à Summis Pontificibus damnatae,
de quibus in tom. 1.

224 Propositio dupliciter dicitur improbabilis. 1. Ne-
gative, & idem est, ac non probabilis, quia catet, sed
non opponitur gravi fundamento: hinc non est proba-
bilis, sed non est certa falsa: talis est hoc propositio:
Magnus Turca dormit: adeoque propositio improbabili
negativa opponit opinioni probabili; quia illa nitit
gravi fundamento, hoc non, & coincidit cum
propagatione temeraria.

Secundo, positive, quia caret gravi fundamento, &
iustus oponit principiis certis, ac proinde est cer-
ta falsa. Tales, inquam, sunt propositiones à Summis
Pontificibus damnatae, hec quidem sunt improbabiles
ante condemnationem, quia supponuntur opponi prin-
cipiis certis, & praesertim post condemnationem, quia
Romanus Pontifex loquens Ecclesie in doctrina mo-
rum errare non potest; etiam extra definitionem articuli
fidei: vid. num. 306.

225 Recensit autem gradus propositionis non sunt
ita distincti, ut eidem uni propositioni convenire non
possint. Hinc propositio Socii: *Defunctus in Purgatorio
non manet ultra decennium, est temeraria, scandalosa,
& impia, ut discurrenti pater.* Et quidem impia: quia
fides a suffragiis, & pietatis operibus pro animabus
Purgatori averitur.

226 Item hoc propositio: *Religiosi viventes in Reli-
gionibus privatis non sunt de Religione Christiana;* est
1. heretica, quia contra S. Sedis definitionem, 2. sca-
ndalosa, quia fides ab ingressi Religionum, & profes-
soriis a votis servandis retrahit, 3. impia, quia secularis
& pietatis operibus erga Religiones, & ab elemosynis
eis ministrandis removet, 4. temeraria, quia nulla ra-
tione, aut authoritate fulcit, sed Sanctis Patribus ad-
versatur, 5. scandalosa, quia dat secularibus occasio-
nem, ut avertantur a statu perfectiori, & dat ei occa-
sionem male sentienti de Religionibus, & Religionis,
& schismatica, quia unitatem Ecclesie dividit, Reli-
giosos ab illa separans, & 7. injuria, quia injuriam
contra Religiones continet: v. n. 305.

227 Denique optimè adverterit Albertghinus cap. 12,

num. 18. Quod non solam quis potest errare circa pro-
positionem, sed etiam circa illius censuram: quare si
vergit in diminutionem divini honoris.

Si quis autem ex passione aliqua subiicit in blasphemiam,
etiam hereticalem, prouumperet, non adverteret,
nec consideraret significacionem verborum, non peccaret
mortaliter. Si vero plenè adverteret esse verba blasphemiae,
& volens in illa prouumperet, mortaliter peccat licet su-
bito, & ex passione in illa prouumperet, quia contra di-
vinum honorum, & fidem non datur pavitas materie;
unde blasphemia non poret, nisi ex indeliberatione, &
mortaliter excusat: v. i. om. t. de peccatis.

228 Hinc in Decret. Innocent. XI. de anno 1679.

229 Martii cautum est.

Tandem, ut in injuriis contentiōibus Doctores seu
scholastici, aut alii quacumque imponerūt se abstineant,
& ut paci, & charitati consilatōrūt, idem Santissimus
in virtute S. Obedientiae precipit ut tam in libris im-
primendis, ac manuscriptis quam in thesibus, disputatio-
nibus, ac predicationibus caueant ab omni censura,
& nota, nec non à quibuscumque convitatis contra eas
propositiones, que adhuc inter Catholicos hinc inde con-
trovertuntur, donec à S. Sede recognite super iisdem
propositionib⁹ judicium proferatur.

Q U A R E S III.

229 **Q**ue sunt alia delicta, in quibus delinquentes
sunt denunciandi?

Denunciandi sunt 1. heretici, & schismatici, co-
rumque factores, & receptatores, & proferentes
propositiones in superiori qualitate expressas.

Item docentes, defendentes, aut predicantes aliquam
ex propositionib⁹ damnatis, de quibus in tom. 1.

230 2. Apostate à fide, vulgo ringens, licet non
habuerint errorē in intellectu, sed tantum exterius
fidem negaverint, quia non defendant esse vehementer
suspecti, & in foro externo secundum externa proce-
ditur: v. num. 287. In foro tamen conscientia non in-
currunt excommunicationem Bulla Cone; unde pos-
sunt à quolibet Confessario absolvī. Mattius dispe. 10,
quest. 1. art. 3. num. 20. v. num. 140. Diana part. 3,
tract. 4. refol. 143, cum permultis, v. num. 282.

231 Hic non comprehenduntur apostatae à Religio-
nibus, nisi apostolus aliquid addat, quod sapiat heresi-
sum; puta si transirent ad partes hereticorum, si habi-
bunt lacerem, pedibus conculecent, aut blasphemias in
Religionem evomat.

232 3. Spretores campanarum, quia hic est unus
ex Tutearum erroribus. Sacras imagines conspurcan-
tes, & percutientes, etiam ex iracundia facient.

234 4. Confessari frangentes sigillum confessionis
cum aliquo errore in intellectu cires fidem, puta si
defendant id licet, aut male sentiant de Sacramento.

Quod si non appareat error contra fidem, sunt
punienti, a propriis Superioribus ordinariis. Diana
part. 4. tract. 8. refol. 95.

234 5. Omnes superstitiones. Ad hoc autem, ut su-
perficio onus denunciationis pariat, duo requiri, 1. ut
adit expressa, vel tacita demonis invocatio,
2. quod sit mortaliter peccaminola. Lopus part. 3. lib. 15,
art. 4. diff. 2. pag. 257.

235 6. Denique denunciandi sunt infideles negantes
circa fidem, qui habent cum Christianis communia:

qui quidem breviter, & sat recentur in Summa
Diane vers. Inquisitorum jurisdictio, in qua delicta,
numer. 310. ex Diana part. 4. tract. 7. refol. 2. ut
sequitur, talia sunt.

236 Procedere etiam possunt ex Bulla Gregor. XIII.
edita anno 1581. contra Iudeos negantes, qui habent
cum Christianis communia circa fidem; ut Deum esse
unum aeternum, omnipotentem, omnium crearem; aut
id alicui etiam privatum insinuant; & ex hoc capi-
tare punire possunt Iudeos, si ad sciam, verbi gratia
Saracenos transferint: quia tunc necesse habent pec-
care in his, que communiter nobiscum credunt; ita
Diréctorum part. 2. quest. 46. contra Sosiam libri. 1,
cap. 37. num. 27.

Demones item invocantes, consulentes, eis immolan-
tes, & thos & alias faminationes offerentes, verbo
falso, exemplo hujusmodi nefaria docentes Christianos.

Christum purum hominem, aut peccatorum, Deive
Marem non virginem, similembarum hereticis blasphemias
preferentes.

Anxiō, consilio, opere Christianum à fide ad im-
pias felias, superstitiones, aut heresim folicitantes.

Alium à fide, vel baptismō, post ejus declaratam
nau, verbo, filio, aut alio quoque modo voluntaria-
tem, reverentes, deborantes, aut quavis modo impe-
diuntur.

Heretici, apostatasque scienter receptantes, aentes,
committentes, afficiantes, deducentes, vel dedu-
cendos, & affectantes, defendentes, & quodlibet auxilium,
consilium, favorum deferentes, vel
facientes, quae ab eis perpetuata invesigari querant.

Prohibitos libros deferentes, reincidentes, aut divid-
entes, vel ad eam rem operam suam conferentes.

Devizini habentes Christianas, sacram hostiam, Cru-
cem, Christum Dominum compentes, vel facientes
quid simile.

Agnos, ovem, aut aliud quid Crucis effigientes aut
appendentes.

Christianas nutrices tenentes, vel cogentes, quando
communicant, uno, aut pluribus diebus expandere la-
in cloacas, aut latrinis.

Et in his casibus Inquistores procedere possunt, non
solum contra Iudeos, sed etiam Mauros, & alios quo-
cumque infideles.

237 Superiores omittentes legere Decreta Summi
Pontificum ad S. Officium spectantia, que quotannis
publicè legi mandantur; non sunt suspecti de heresi,
nece denunciandi, nisi prius monentur; quia pro ipsi
stat praefuptio inadvertent, & obliviosi. Hinc Ur-
ban. VIII. die 11. Februario 1638. tempus publicationis
eorum determinatum pro feria 6. post festum Assumptio-
nis B. Virginis extendit & protorogavit pro omnibus Re-
gularibus per totum residuum mensis Augusti: quod si
moniti legere non erunt, sunt denunciandi: quoniam
idem Urb. præcepit omnibus Inquistoribus, ut invig-
larent super observantia Decreti de publicatione quot-
annis facienda, denunciationes contra transgressores re-
cipiant, ac processus formarent. Bord. in man. conf.
feli. 55. num. 19.

238 Impedientes vero lectioem praefutorum Decre-
torum, esse suspectos de heresi, & denunciandos, non
est dubium.

239 Denique, qui verbis Sacra Scriptura abutun-
tur, ea miscendo profanis, & obscenis, verbi gratia,
componendo paucinios, aut libellos famulos, &c. Con-
cil. Trid. fest. 4. præcipit, juris, & arbitrii penitit
nisi ab Episcopis, & contra eos procedere possunt In-
quistores. Alberghinus cap. 17. numer. 2. ubi refert ex
Umberto, quemdam, qui Hymnum: Jam lucis orto
sider, verbis inthonisti invocabat, & per ludum re-
citans, signa impunita addebat, sulci in Palatio San-
cti Officii per ejus sententiam sustigatum, actibus le-
gitimis, & per triennium qualibet sexta feria jejuno
affidit.

240 Q U A R E S IV.

241 Quid sit superstitionis, & quae ejus species?

Superstitione est, qua quis cultum divinum exhibet,
vel quem non debet, vel cui non debet.

Potest igitur divinus cultus vero Deo exhiberi, sed
qui non debet, vel modo indebito: ut si quis Deum
coleret per circumlocutionem, aut ceremonias, & ritus
vetoris legis, quae quidem significant Christum ven-
tum. Et hoc est primum superstitionis genus. Ulti-
terius cultus divinus exhibeti potest, cui non debetur,
nempe creature, & falso Deo. Et hoc est secundum
superstitionis genus. Coiis quinque sunt species, Id-
olatria, Magia, Divinatio, Vana observantia, &
Maleficium.

242 I D O L O L A T R I A

243 **E**st, qua divinus cultus alicui creature tan-
quam non debet, vel cui non debet.

MAGIA

244 **E**st duplex, naturalis scilicet, & demonica,
naturalis est ratio, seu facultas operandi mi-
ta per causas naturales aliquę ope dämonis; & hoc
non est superstitionis species: demonica vero est ra-
tio, seu facultas operandi mita ope, & ministerio dz-

245 Nos igitur, & damnantes, & reprobantes omne
genus divinationem, que diabolō auctore in fidem dece-
pionem à predictis euōsis, vel perditis hominibus fieri
solent, & hoc per seculum valitudo Confessione, Apo-
lopolice autoritate statuitur, & mandamus, ut tam contra
Astrologos, Mathematicos, & alios quoquecumque ditta ju-
dicataris astrologia artem, preterquam circa agricultu-
ram, navigationem, & rem medicam impostorum exerce-
ntes, aut facientes iudicia, & nativitates hominum,
quibus de futuris contingentibus, successibus, fortunisque
casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendebitis
aliquid eventurum affirmare audent, etiam si id non cer-
to affirmare aferant, & profestur, & tam Episcopi
& Prelati Superiores ac alii Ordinarii eorum, quam
inquisitorum heretica pravitatis, & diligentia inqui-
rant, & procedant: v. n. 333.

Alia Bulla est Urb. VIII. qua incipit: Inscrutatio
judiciorum, edita die 23. Martii 1621. ubi postquam
confermat dictam Sixti V. Bullam, subdit:

246 Et in super omnibus, & quibuscumque laicis cujus-
cumque sexus, conditionis, status, gradus, qualitatibus
& dignitatibus, etiam Marchionis, vel Ducalis existen-
tibus, qui de statu Republica Christiana, vel Sedis A-
postolica, sive, de vita, aut morte Romani Pontificis
pro tempore existentibus, ejusque usque ad tertium gradum
inclusive confanguntur, Mathematicos, Ariolos,
Arribicos, Vaticinatorumque nuncupatos, vel alios astro-
logiam judicatarum exercentes, seu alios quodlibet
profestantes, seu catero consulentes, sive desuper corum
ritus veteris legis, quae quidem significant Christum ven-
tum. Et hoc est primum superstitionis genus. Ulti-
terius cultus divinus exhibeti potest, cui non debetur,
nempe creature, & falso Deo. Et hoc est secundum
superstitionis genus. Coiis quinque sunt species, Id-
olatria, Magia, Divinatio, Vana observantia, &
Maleficium.

247 **E**st duplex, naturalis scilicet, & demonica,
naturalis est ratio, seu facultas operandi mi-
ta per causas naturales aliquę ope dämonis; & hoc
non est superstitionis species: demonica vero est ra-
tio, seu facultas operandi mita ope, & ministerio dz-

248 **E**st inordinate serum occultarum, vel futura-
rum, que naturaliter sciti nequeunt, inqui-
sitione, vel praecognoscendo per media à divina providentia non
constituta. In divinatione semper intervenit pactum
expesum vel implicitum cum dāmonē.

249 Quamplures sunt divinationis species:

1. Necromantia est divinatio facta per signa mor-
tuorum, per signa ab ipsiis infinita; & hoc est super-
stitionis species.

2. Geomantia fit per signa declarata-
ta, ut in lapide, ligno, carta, &c.

3. Hydromantia fit per signa apparentia in aere.

4. Pyromantia fit per signa apparentia in igne.

5. Chiromantia linea manus considerat.

6. Praetligium fit, cum dāmon quibusdam appati-
tione præstigiose oculis aut sensibus hominum
ingerit ad occulta pronuntianda.

7. Astrologia judicataria est divinatio, qua fit ex si-
tu, motu, ac positione astrorum, & planetarum, ad
præconoscenda in particulari eventuri, que ex libera
hominis voluntate pendent.

8. Augurium est divinatio ex vocibus, & garritu
avium, & animalium despūta.

9. Omen est divinatio ex hominum vocibus casu,
& præter intentionem prolatis accepta.

10. Sortilegium est divinatio facta per actionem
fortunæ.

Contra astrologos judicarios extant due Bullæ,

una Sixti V. qua incipit: Cœli, & serre, tenoris
sequentis.

245 Nos igitur, & damnantes, & reprobantes omne
genus divinationem, que diabolō auctore in fidem dece-
pionem à predictis euōsis, vel perditis hominibus fieri
solent, & hoc per seculum valitudo Confessione, Apo-
lopolice autoritate statuitur, & mandamus, ut tam contra
Astrologos, Mathematicos, & alios quoquecumque ditta ju-
dicataris astrologia artem, preterquam circa agricultu-
ram, navigationem, & rem medicam impostorum exerce-
ntes, aut facientes iudicia, & nativitates hominum,
quibus de futuris contingentibus, successibus, fortunisque
casibus, aut actionibus ex humana voluntate pendebitis
aliquid eventurum affirmare audent, etiam si id non cer-
to affirmare aferant, & profestur, & tam Episcopi
& Prelati Superiores ac alii Ordinarii eorum, quam
inquisitorum heretica pravitatis, & diligentia inqui-
rant, & procedant: v. n. 338. & 344.

rem mutationem, uberratem, sterilitatem, & ex con-
stellationum influxu in nativitate hominis ejusdem in-
clinationes naturales, temperamentum, ea quae ad fa-
nitatem pertinet, judicans, & actiones in genere; quia
hec naturaliter ex aliis possunt cognosci.

Hinc D. Gregor. Nazianz. ex physiognomia Juliani
sui condiscipuli ejus pravos animi affectus conjectit,
orat. 48. in Julianum verbis: *Neque enim mihi boni
quidquam significare, atque omnia videbatur cervix
non stuta, numeri subfaltantes, & ad equilibrium
subinde agitati, oculus insolens, & vagus, vultus linea-
menta ridicula, &c.*

248 Prohibetur autem astrologia iudicantes actiones in
particulari a libero arbitrio pendentibus: *Quoniam sapientia
dominabitur astris: imo prohibetur, etiam si astrologi
protestentur se non certe affirmare, 1. quia id dicunt
ad tegendas fraudes, & vitandas peccata statutas, ut
advertis Summa Diana cit. num. 75. 2. quia ex astris
neque probabilitate eventus futuri potest habeti, & ex
probabilitate eadem sequentur inconvenientia. Lef-
suis apud Dianam part. 4. tr. 7. ref. 17.*

249 Addit ramen Tambur. lib. 2. in Decal. cap. 6.
§. 1. & n. 14. ad 18. ex Tol. Valen. Caffrop. Rio.
& alii, prohiberi a Sexto V. ex astris cognitionem
futuri contingens liberi certain, aut probabile, min-
imè purè conjecturale levem, quia hec non est ini-
qua iure naturæ; & in Bulla Sexti V. non est præce-
pum prohibens, nisi de eo, quod est iniquum iure
naturæ; ita illæ.

250 Illud mihi verum est, quod licet ex foliis astris
non possit haberi, nequum certiudo, verum eriam ne-
que probabilitas de aliquo futuro libero in particulari,
puta de aliqua dignitate obtainenda; potest tamen pro-
babilitas & spes de illo haberi, addita consideratione
temperamenti homini, & aliatum circumstantium
tunc temporis occurrentium, puta quia est soler, &
audax, opportunos patronos habens, &c. hec namque
(ait Sanch. apud Tambur. citat.) non est divinatio,
sed prævidentia.

251 Ex dictis constat, posse Inquisidores Egyptia-
nas malam vel bonum divinantes fortunam punire; à
mortali verò excusantur, tam quæ id faciunt, quam
qui eas interrogant, si id faciunt ex sola curiositate,
& animo ridendi. Lopus pag. 323. diff. 2.

252 Item prohibetur scientia Paulina, scientia Sa-
lononis, & similes.

253 In chyromantia, augurio, omine, & sortilegio
modo explicato, & similibus, regulariter adest pactum
implicitum, & tacita invocatio demonis; in aliis ve-
rò expreßum. In divinatione, in qua adest pactum
expreßum, semper adest peccatum mortale.

Et vero in qua est pactum implicitum, esto ex ge-
nere suo sit peccatum mortale, cum honorem divinum
tribuat creature, affectando cognitionem. Deo pro-
priam, qualis est occultorum cognitionis; excusari tamen
potest a mortali ex tribus capitibus: 1. ratione ignoran-
tie, & simplicitatis: 2. si non adhibeatur fides, licet
timeatur in esse, vel futurum; seu si sicut hujusmodi
divinations, neque animo invocandi demonem, sed
jocandi dummodo nullo modo expectetur occultorum
cognitionis tamquam vera; hujusmodi tamen venialiter
peccant ratione vanitatis, non superstitionis: sic excus-
ari solet, qui fortes mitunt ad cognoscendum, qui
sit felicior, qui infelicior; jocandi namque gratia id
faciunt, non credendi: ita Tambur. cit. n. 12.

Tertio tandem excusat, si talis occultorum, aut
futuron cognitione, non a demone, sed a naturalibus
meditis queratur, & qualis per illa naturaliter po-
test haberti; hoc enim non est malum; nam ex certis
avian & animalium caribus, aut motibus pronun-
ciantur aliqua ventura, ne pluvias, tempestas, ferien-
tas; inò ex iisdem possunt probabiliter colligi aliqua,
qua ad hominem spectant, eadem namque causa, seu
confessatio, que v. gr. movert aves ad tales garris, &
motus, mouere potest homines ad ritas, & bella:
ita Tambur. citat. & Sanchez in Decal. lib. 2.
cap. 32. num. 39.

254 Illud volo te adverte, pactum implicitum cum
demonie non dici esse in aliqua actione, præcisè quia
primum ejus inventor habuerit pactum expreßum cum
demonie, & inde posteri eam facientes, dicantur ha-
bete pactum implicitum; sed etiam nullum unquam

fuit pactum expreßum; adhuc in actione di-
citur adest pactum implicitum, si actio sit improportionata
naturaliter cum effectu, qui intenditur, & ef-
fectus non expectetur à Deo ex opere operantis, sed
ex ipsa actione tamquam ex opere operato, vel si ipsa
actio sit vana; quia tunc in hujusmodi actionibus se-
folet immissere demon ad homines decipiendos.

V A N A O B S E R V A N T I A

255 E st supersticio quedam, quia medio aliquo in-
proportionato, nec à Deo, nec à natura in-
stistrato, effectus aliquis procuratur, ut fanitas, scien-
tia, &c. A divinatione differt per hoc, quod illa ad
occultorum, vel futuron tantum cognitionem ordi-
natur, hec verò ad aliquos externos effectus: unde il-
la honorem divinum tollit, affectando cognitione Deo propriam, hec expectando à creatura, quod à solo Deo
expectare debet: & hac ratione, & ratione patet im-
pliciti, est pariter ex genere suo peccatum mortale, à
quo similiter excusari potest ex praefatis tribus capitu-
bus, sicut divinatio: v. n. 253.

256 Tacita demonis invocatio presumitur. 1. Quan-
do adiunt verba non significativa. 2. Figure inutiles;
3. Nomina ignota Angelorum. 4. Fallit, five physi-
cæ, five morales. 5. Conditiones vanæ. 6. Promis-
cio effectus infallibilis supra vires mediotum. Tambur.
in Decal. l. 2. c. 6. §. 1. n. 24.

257 Panormi est dedicata Ecclesia septem principis
Angelis, qui adstant ante Deum, B. Amadeo revela-
tis, quorum nomina ibi, & in Cathedra in Sacello
Archiepiscopi Hajedi sculpta sunt: *Michael victori-
sus, Gabriel nuncius, Raphael medicus, Uriel foris-
socius, Jehudiel remunerator, Barachiel adjutor, Scal-
iel orator.*

Ceterum sola priora tria sunt de fide, quia haben-
t ut in Sacra Scriptura. Quartum, tempè Uriel, non-
est de fide, sed magna autoritatis, quia habetur in
lib. 4. Edzra cit. 4. qui liber, licet sit extra Canonicos, fuit tamen annexus sacris iustis Sixti V.

Tambur. cit. totam rem satis docte distingue, tres
considerant modos, quibus superstitiones exerceri pos-
sunt, 1. per sola fæca, 2. per sola non fæca, 3. per
fæca simul, & non fæca,

S O L A S A C R A.

258 P ura, si verba ex S. Scriptura dicit, vel ora-
tiones factas à te compostas privatum reci-
tas, vel scripta tecum geris ad sanitatem, vel grave
quid tibi utile obtinendum. Tunc, si adducas. 1. Ad-
minicula vana & inutilia in similibus apponi solita,
qua secundum vires naturales proportionem, non ha-
bent cum effectu intento, nec vires supernaturales ha-
bent ad illum: v. gr. ea recitare per tor vices, non
plus, nec minus: uno flexo genu, non alter: in ob-
scuro, non sub sole: tribus accensis luminiis, &c.
2. Si fecundas credibilitatem infallibilis eventus, sed lo-
culi habeas piam spem de effectu obtinendo, nec pec-
cas, nec superstitionis es; bene verò, si prefata duo
non fecundas. Ratio primæ partis est: quia quando
in verbis aut rebus facias speras, in Deo speras, &
ritè; quia facias litteras ad Deum cum fiducia confi-
gere, frequenter nos docent; quoniam tef David in
Psalms. 17. *Protector est omnium sperantium in se;* &
Salomon pro bonis temporalibus deprecatus est Dominum
Prov. 30. *Duo rogarvi te, m deneget nisihi, ante-
quam moriar. Vanitatem, & verba mendaciam longe a
me fac. Mendicatorem, & divitias ne dederis mihi;*
tribus tantum vñl me necessaria.

259 Ratio secunda partis est: quia præter Sacra-
menta, & sacramentalia, nil ex faciis verbis aut re-
bus datur, quod infallibile habeat effectum; unde
si ab aliis verbis, aut rebus facias illum infallibiliter
expectas, à demone per tacitam invocationem expe-
ctare convinceris; ita Tambur.

260 Neq; sola protestatio, qua nolis effectum expe-
ctare à demone, sufficit ad excusandum à supersticio-
ne, & à peccato, si prefata duo non fecundas; quia
tunc pactum cum demone, quod renuncias verbis,
approbas facto.

261 Hinc si pro aliquo morbo tecum recites: *Dirigisti*
Deo.

De Denunc. ad edicta Inquisit. &c. Cap. VI. 363

Domine vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis:
non eris superficius, si utram repetitione non ufer-
es, ut in se, sed ex devotione in Sanctissimam Tri-
nitatem, intendens in eis honorem effectum impera-
re: & hoc pacto (telle Tamb. citat. num. 4.) ait Cal-
cidorus, variis morbis effex remedium fuisse trian-
re recentiū versus recitationem.

262 In rebus naturalibus, quæ non appetit im-
mixta supersticio aliqua, ut sunt verba incognita, de-
terminatus numerus vanus, aut modus inutile, tunc
presumendum est pro viribus naturæ, 1. quia in du-
bis melior est conditio naturæ, nam natura ex sepius
contingentia, & presumenda est potens, & mirabilis in
operationibus suis; ex quo enim videmus, ferrum trahit
à magnate, argum in magno virtutem naturalem
seri trahit, &c. ita Tamb. cit. num. 63. ex Sanchez,
& Bord. in man. Consult. fcl. 34. num. 10.

SACRA SIMUL, ET NON SACRA.

271 S i ad aliquem obtinendum effectum, cum sa-
cris adhibes res naturales inutiles, aut pro-
fanas irreverentes, supersticio eris. Item, si res na-
turales utiles facias adjungas, putans, sacra necessariò
naturalibus rebus indigere, seu ab his vix efficacem
habere; tunc ultra superstitionem adjungis heresim.

272 Si vero res naturales utiles adhibes, ex illis ef-
fectum expectans, & insuper sacras adjungis ad Deum
pro adjutorio precondens, prudenter simul, & piè te-
geris; quoniam cause naturales efficacissima, Deo non
adjuvante, inutiles sepè reduntur, juxta illud Psalm.
126. *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigi-
lat, qui custodit eam.* Hinc ait Apostolus: *Ego plan-
tavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit.*

273 Iteratim curate cum oratione sacra, & cum sa-
cra fido, ut in oratione circumstantia inutiles, &
superstitionis effectus, & verum etiam debent sa-
cra adhiberi ad effectum seruum, ac prudenter ob-
tinendum; puta ad sanitatem, vel aliquod grave utile
imperandrum, minimè ad effectum inutile, ac va-
num, v. gr. ad motum annulli, &c. quia cum Deus
non se innescat rebus vanis, tunc convincitur, effec-
tum expectati à demone.

266 Sub his considerationibus, ait Tamb. citat. nu-
mer. 30. ex Sanchez, non est supersticio Empaf-
mistas, qui per empafmos, videlicet per quosdam ver-
sus ex psalmis, seu per alias orationes curant infi-
nos. Nec eos, quos Hispani vocant Salvatores, qui
suo tractu, vel operationibus sanant morbos. Nec cir-
carios, qui nati nocte Conversionis S. Pauli, spatio, vel
räctu à mortibus venenosis sanant; quia haec sunt gra-
tia gratis data, juxta illud Pauli ad Corinth. 12. *Alii
gratia sanitatum in uno spiritu:* ita Rex Francia habet
à Deo gratiam sanandi strumas, his uenis verbis, *Io te
occo, e Dio ti fana,* de qua Hormida Papa Epif. 1.
ad Remigium, & D. Thom. de Reginis. Princip. lib. 2.
cap. 16. unde prefata superstitione non sunt, nisi ali-
quid quod superstitionem satis, admiscent, juxta su-
perius dicta.

267 Superstitione tamen est cartula illa, quam qui-
dam pro vilcerum dolore gestare solet, in qua est
scriptum: *Pater, & Baltassar, Filius, & Gaspar,
Spiritus Sanctus, & Melchior, &c.* quia talis mixio
inter nomina Sanctissime Trinitatis est improportiona-
ta, indecens, irreverens, & vana.

S O L A N O N S A C R A.

268 Q uando non facias adhuc aliquem obti-
nendum effectum, supersticio eris, si ca-
rites non habent sufficientes ad illum. Minime vero,
si carites habent naturales, etiam occultas. Et tunc so-
lum teneri excludere, aut corrigit circumstantias inuti-
iles, si quæ sunt; minime credibilitatem infallibilis
effectus, conformiter ad vires naturales rerum, qui
exhibentur; nam causa naturalis necessaria agit.

269 Huc reduciatur, quando aliquid agis aut omni-
nis sub tali circumstantia, aut tempore, v. gr. iter agis
die Jovis, iter omnis die Matis, non vis tredecim

275 E st vis, ac potest nocendi alii ex pacto ex-
presso, vel tacito cum demone. A Magia
differt per hoc, quod illa intendit facere mira, hoc
verò ad nocendum dirigitur.

276 Dividi potest in duas species, scilicet in male-
ficium amatorium, quo hominum animi ad carnalem
amorem flecentur; sub quo comprehenduntur verba,
aut scripta superstitionis ordinata ad amorem; & in ve-
nientia quod ad nocendum alii diriguntur.

277 Unum maleficium alio maleficium solvere non
potest. Potest tamen statua, aut res illa, quæ solet à
maleficio componi, combuti, nullum, quod supersti-
tionem satis, admiscent, juxta suoperius dicta.

278 Ad hanc speciem spectant lamiae, seu trygues,
vulg. donne di foro.

279 Sub hujusmodi superstitionibus maximè com-
prehenduntur abusus Sacramentorum, aut sacramen-
tum, ad thesauros inveniendos, ad amorem provocan-
dum, &c.

280 Alia demum delicta, pro quibus est facienda
denunciatio, habet in Edicto DD. Inquisitorum Re-
gni Sicilie.

QUÆRES V.

281 Quæ sit heres ad Sanctum Officium spallans?

Heres in num. 258, definita est duplex, una sci-
fios naturalis odio contra fidem Catholicam crecere;
eis, à paucis, Catholicos speciebus hororis tamquam
lupos representant: & ita, sicut possint diu in errore
sine pertinacia vivere; statim ac autem est eis sufficien-
ter propositum, Ecclesiam universalem opositum tene-
re, statim incipiunt esse pertinaces.

282 Certum tamen est, hereticum esse illum, qui
positivè, seu affirmativè de aliquo articulo fidei dubit,
hoc est, deliberatè judicat esse dubium; similiter
& cum ei propriè conveniat definitio heres, non
incurrit tamen penas contra heresim ab Ecclesia ful-
minatas, nec est reservata, sed potest à quolibet Con-
fessario absolvī, etiam sine Bulla, quoniam iuxta com-
muniunem Theologorum Ecclesia non iudicat de internis.

283 Aliæ est externa, qua videlicet exterius prodī
per aliquam vocem, scripturam, nutum, aut signum,
ex effectu hereticus prodīens, eamque, quantum est ex
te, determinat demonstrare valens; & hæc incurrit
omnes penas contra heresim fulminatas, eisque refer-
ta. Ita ut neque virtute Bullæ, neque Jubilæi possit ab-
solvi, nisi talis facultas exprefse concedatur, ut Dcr.
Univ. Inquis. Rom. sub Alexandre VII. anno 1656, aut
nisi in articulo mortis, in quo quidem ex Trid. fest. 14.
cap. 7. etiam si fuerit publica, potest à simplici Sacerdote
absolvī, sicut & aliæ casus reservati, imposto juramento
de se praesentando Superiori, & de flendo mandatis
Ecclesie, si convaluerit; idque etiam si occultissima,
ut si vox a nullo fuerit audita, nec signum vifum, &
scriptum fuerit combustum; quia tunc, cum signum
illud extrellum sit per se sensibile, est per accidens oc-
ulta, ac proinde cadit sub lege penali Ecclesie, que
iudicat de externis; & hæc spectat ad S. Officium, &
2. contingat alio loco, est denuncianda.

Ut heres igitur sit reservata, & penas incurrit,
requiriunt.

1 Ut sit externa, ut jam explicatum est.

2 Ut alius externus sufficiens, & determinat her-
esim manifeste. Unde non est reservata, si sit exter-
na per signum, aut verba indifferenta; ut si quis men-
te teneat: Deus non est trinus; & exterius preferat:
Non est.

3 Ut manifeste heresit internam presentem. Unde
non est hereticus exterius, qui per jocum fingit, aut
verè dicit, se aliquando tenuisse errorem in fide, pu-
ta, Deum non esse trinum, nisi id dicat animo cam-
dem hereticus confitendi, seu in ea complacendi; ita
Alberg. in Man. cap. 2. num. 3.

4 Ut alius externus sit mortal, & manifestatus
animi hereticus. Hinc qui suam heresim internam
externus manifestat amico, aut Confessario, causa ca-
piendi consilium, aut confitendi, non est hereticus,
nec in excommunicationem incidit; quia non manife-
stat eam animo hereticus, sed est paratus corrigi.

Item, qui motu heresi interna, qua putat licitum
efsum carnis diebus prohibitis, carne in parva quanti-
tate edat, nec est hereticus exterius, nec in censu-
ram incidit, quia requiritur, ut actus exterius sit mor-
tal, non per solam relationem ad actum internum,
sed etiam secundum operis externi quantitatem. Ita
Alberg. cap. 12. num. 8. cum Bonac. Diana, & aliis.
Addit, præstatum actum externum non esse ex determinate manifestatrum erroris interni.

De Schismate, quod quidem Ecclesiam Christi di-
vidit, negando obedienciam Summo Pontifici Roma-
no, codem modo est discurrendum, sicut de hereti; ni-
mitum, quod non possit absolvī, si sit exterrum cum
errore in intellectu.

283 Hinc non est hereticus, qui exterius tantum
fidem negat: aut adorat idolum; quia non erat in in-
tellectu, ac proinde non incurrit penas, & censuras
contra hereticos latas, licet in furo externo secun-
dum externa procedatur, & inde sit denunciandus;
vid. num. 330.

284 Bulemaum lib. 2. tral. 1. cap. 4. dub. 3. n. 5.
aut, rusticos, & alios homines simplices in locis ha-
reticorum existentes, ut in Germania, qui habentur ha-
retici, & tamen ratione sua ignorantes, & simplicita-
tis pertinaces non sunt, posse absolvī a suis Parochis:
ratio est, quia non sunt heretici formales, & habent
fidem Catholicam in Baptismo acceptam, quæ non amittit,
nisi errando perinaciter; ita ille ex Layman.

Id contingere potest, quatenus heretici volentes suos

ab in-

De Denunciat. ad edicta Inquisit. &c. Cap. VII. 365

ab interfictione censura) non sit annexa delicto heresim
excommunicatio, delictum heresim non habetur pro re-
servato, ac proinde potest à quolibet simplici Confess-
ario absolvī; & è contra ignorantes excommunicatio-
nem edicto Episcopali annexam, eis non incurrit in
cenlatur, adhuc committit casum reservatum Episco-
po, ita ut non possit à quolibet Confessario absolvī.

Quod autem in casibus Pontificis culpa non sit re-
servata, nisi cum excommunicatione conjuncta, pro-
batur primum ex usu, & praxi Ecclesie, que in casibus
Pontificis non centur reservatam culpan, nisi cum ex-
communications conjunctam: cui praxi accedit com-
munis Theologorum consensus.

Secundò ratione, quia Pontifex in Sacris Canoni-
bus, & praesertim in Bulla Cœna, solum proponit
casus censuras, & postea illas reservat: nam in §. 19. Bul-
la Cœna, in qua fit reservatio, id habetur expressè
per hec verba: *Ceterum à predictis sententiis nullus
per alium, quam per Romanum Pontificem, nisi in mor-
tis articulo confessus, absolvī possit: sententia autem,*
supra quas immediatè cadit reservatio, sunt ipse cen-
surae: igitur à censuræ reservata redundant ipsa culpan,
ac proinde culpa non centur reservata, nisi cum ex-
communications conjuncta: cum igitur ratione igno-
rantiæ ex communis sententia non incurrit censura,
non incurrit reservatio, quia tunc culpe deficit funda-
mentum reservacionis, videlicet censura, quia tali
peccato individuo non est conjuncta.

293 Hoc autem dictum est à praetato Doctoribus
de ignorantia censura, minimè de ignorantia reservatio-
nis; nam certum mihi est, quod qui committit her-
esim formalem externam, aut aliud delictum de Bulla
Cœna, si sciat ei esse annexam excommunicationem
Cœna Domini, ignotus tamen hanc esse reservatam,
adhuc incidat in censuram reservatam, ita ut non pol-
lit à simplici Confessario absolvī, sed à Summo Pon-
tifice, aut Inquisitoribus; quoniam ex communiori sen-
tentia contra aliquos ignorantia reservacionis non ex-
cusat, sed reservatio regulariter incurrit ab ignorantie;
quia regulariter loquendo, reservatio non est pena,
qualis est censura, sed medicina; est enim limitatio
potestatis Confessoriorum ad bonum regimen, &
ob bonum publicum facta, ut Fideles ab illis peccatis
parandis absterreatur, dum vident, non posse ab or-
dinariis Confessariis absolvī. Item reservatio est restri-
ctio jurisdictionis in Confessorio, & cum jurisdictione
rotæ dependeat à voluntate Superioris, non oportet, ut
eam sciat Reus, sed sufficit, si eam sciat Confessarius.

294 Ex quo sit, quod licet ignorans, aut non ad-
vertens penam, non incurrit in penam, pata in ex-
communications; sciens tamen penam, & ignorans
reservacionem incidat in reservacionem; licet ignorans,
aut non advertens culpan, non incidat in re-
servacionem; scient tamen culpan, & ignorans re-
servacionem, incidit in reservacionem; quia licet in priori
casu cadat fundamentum reservacionis, nempe culpa,
aut pena voluntaria, arqua inde cadat reservatio; stat
vero in posteriore.

His vero datis & suppositis,

295 Resp. ad quæcumque affirmativæ; quia in foro
externo secundum externa proceditur & suadetur à for-
tiori de blasphemia hereticali, in quam prorumpens
sine errore in intellectu est denunciandus, ex n. 210.
à fortiori in casu heresim. Qui igitur incidit in her-
esim purè externam, aut in heresim formalem exter-
nam, ignorantia excommunicationem Bulla Cœna, est
Inquisitoribus denunciandus. vid. num. 288.

296 Dixi: his datis. Quia (ut rite advertit Diana
part. 5. tral. 13. ref. 18.) ignorantia excommunicationis
referatur in casu heresim, non potest habere locum
in nostris Regionibus Hispania, & Italie, ubi viger
S. Inquisitionis Tribunal, ex cuius praeserit contra
hereticos peregrini cura, et moraliter impossibilis igno-
rantia legis Ecclesiastica excommunicantis hereticos, &
maxime post Decr. Univ. Inquisit. Rom. sub Alex. VII.
de anno 1656, quod iustif. DD. Inquisitorum hujus
Regni Siciliæ sub datis 15. Febr. 1657. video qualibet
sexta feria post octavam Assumptionis Virginis in Com-
munitatibus Regulatim publicè legi, quoque Confes-
sati, & Religiosi edocentur, crimen heresim non pos-
se etiam virtute Jubilæi absolvī; nil aliud cunctis est
notius, quam crimen heresim etiam occultum esse re-

CAPUT VII.

De libris prohibitis.

297 Libros prohibere spectat ad Summum Pontifi-
cem, quod regulariter facit per Congregat.
Univ. S. Officii, cujus auctoritas per totum Ordem
extenditur.

298 Magistrum Sacri Palatii libros perniciosos pro-
hibere posse, ait Bord. in Man. consil. fest. 48. n. 5.
liquet ex exemplariorum prohibitionibus ab eo factis,
& in indice iustif. Alex. VII. impresso regitatis, subdit
tamen: *Sed propterea hanc eius poena non excedere Ur-
bem, & eius districtum; quia nunquam vidi eum prohibi-
tiones publicari extra per inquisidores, nisi missas vel
a Papa, vel a Sacr. Congreg. signum evidens, quod eum
prohibit terminatur in locis ubi, & suburbanis, ubi
hoc officio fungitur, ut inquisidores in suis Diocesibus.*

299 Libros prohibere possunt Episcopi, & Inquisito-
res ex Reg. 10. Indicis: *Liberum sit Episcopi, aut
Inquisitoribus Generalibus secundum facultatem, quam
habent, eos etiam libros, qui his regulis permitti vi-
dentes, prohibere, si hoc in suis Regnis, aut Provinci-
ciis, vel Diocesibus expedire judicaverint.*

300 Quia autem Episcoporum & Inquisitorum au-
toritas contentiosa est resticta loco, & personis, ac
proinde non operatur extra proprium territorium, talis
prohibitionis ut universaliter operetur, fieri solet vel per
S. Congr. Univ. Inquisit. coram Sanctissimo per to-
tum Ordem, vel per Inquisidores Supremi Inquisicio-
nis Hispaniarum pro cunctis Hispaniarum Regnis.

301 Generales libros suorum subditorum prohibere
posunt, si absque eorum licentia fuerint impresi, aut
si sint infamatori, vel sui Religioni perniciosi; si ve-
tò contineant heresim, aut superacionem, id spectat ad
S. Tribunal, ex num. 249.

MATERIA,

302 Ob quam liber prohiberi solet, est quintuplex.
1. Que continet heres. 2. que tractat de
Religione, nempe de re sacra, puta de S. Scriptura,
de fide, de rebus ad Dei cultum, & Sacerdotum spe-
cialibus, de Theologia scholastica, & moralis, de con-
cionibus, de jurisdictione, & immunitate Ecclesiastica,
de privilegiis Clericorum; minimè si tractat de Philo-
sophia, de historia, &c. Imò, ut dicatur de Religio-
ne tractare, requiriunt, ut de ea tractet ex professo;

minimè si obiecte: v. num. 304. 3. De rebus obfor-
mis. 4. De causis conscientia, in quibus tamen ha-
bentur opiniones laxæ, & periculose conscientiae, aut
nullam probabilitatem habentes; vel habent aliquis er-
ror in fide, aut heres. 5. Qui tractat contra proximi-
cum, pata de jurisdictione uni data, & ab altero ab-
lata; aut continet calumnias, injuras, &c. contra Re-
ligiones, personas Religiosas, Principes, &c.

FINIS

303 Prohibitionis. 1. Est odium hereticorum. 2.
Est, ut fides illæsa permaneat, ut fidelium
scandalum, animarumque periculum vitetur, & ut pax,
atque charitas in Republica Christiana seruetur: vid.
num. 362.

INDEX

304 Librorum prohibitorum tres constituit classes: in
prima classe non tam continent libri, quam
eorum auctores, quatenus hi sunt heretici; & horum
sunt